

**СТАРОБІЛЬСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
СТАРОБІЛЬСЬКА РАЙОННА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

20 жовтня 2023 року

м. Старобільськ

№79

Про затвердження Плану охорони елементу нематеріальної культурної спадщини «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка»

Відповідно до Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини», статті 16 Закону України «Про культуру», Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України, затвердженого наказом Міністерства культури України від 11.12.2017 № 1319, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09.01.2018 за № 20/31472, наказу Міністерства культури та інформаційної політики України від 23.12.2022 № 525 «Про включення до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України» та на виконання пункту 7 протокольних доручень за підсумками оперативної наради начальника Старобільської районної військової адміністрації Володимира Череватого у режимі онлайн конференції від 22.08.2023 №3

зобов'язую:

1. Затвердити План з охорони елементу нематеріальної культурної спадщини «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка» (далі – План), як такий, що додається.
2. Відділу освіти, охорони здоров'я, культури та спорту Старобільської районної державної адміністрації забезпечувати реалізацію заходів Плану.
3. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

Начальник

Володимир ЧЕРЕВАТИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження голови
Старобільської районної державної
адміністрації Луганської області –
начальника Старобільської районної
військової адміністрації Луганської
області

20.10.2023 № 79

**План з охорони елементу нематеріальної культурної спадщини
«Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка»**

Повна назва елемента: Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка»

Інша назва елемента: Зливана каша, гартаначка, сьорба

Скорочення термінів: НКС – нематеріальна культурна спадщина

Культурне та соціальне значення елемента

Побутування обряду приготування страви відоме на Старобільщині більше двох століть. За способом та збереженням традицій приготування, страва несе у собі не тільки гастрономічне навантаження. Приготування Зелеківської зливанки як страви, яка притаманна нашому регіону, ми розглядаємо як приклад традиції гостинності та багатогранності української кухні, як основу для національної самоідентифікації і самосвідомості. Зелеківська зливанка – це історичне підтвердження факту, що наші пращури, які заселяли Дике поле у 16-17 ст., перетворюючи степові простори сходу України на родючі землі, були саме українцями. Наші предки увесь час зазнавали притиску та знущання: голодомори, заборона мови та пісні, нищення речей побуту, знищення української самоідентичності. Але, попри всі зусилля радянської влади, місцевими жителями були збережені українські серце та душа – через традиції приготування страв української кухні. Тому, що мати їжу означало вижити. Приготування страв стало сакральними обрядодіями, набуло священного сенсу буття. Через обряди приготування, як через мамину колискову, передавалася від покоління до покоління наша неповторність та національна свідомість.

Тому Зелеківська зливанка – наша сила єднання! Українська гастроспадщина української Луганщини – як символ єдності та міцності!

Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка» включено до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 23 грудня 2022 р. № 525 «Про включення до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України».

Загальні завдання

<i>Елемент НКС</i>	Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка»
<i>Значення функції елемента в громаді</i>	Популяризація усних традицій та форм вираження, звичаїв, обрядів, святкування; знань та практики, що стосуються природи і Всесвіту; інше (народна медицина, традиційна кухня, гастропадщина)
<i>Громада</i>	Луганська область, Старобільський район, Біловодська селищна громада, с. Зелеківка
<i>Роль щодо охорони</i>	Потребує негайної охорони
<i>Загрози та виклики</i>	Загроза втрати елемента внаслідок воєнних дій, окупації Луганської області, існує ризик зникнення автентичного рецепту виготовлення «Зелеківської зливанки»
<i>Цілі/завдання</i>	Популяризація та збереження елемента, збереження та розвиток народних традицій
<i>Заходи</i>	Експедиції, дослідження, навчальні заходи, популяризація збереження елемента за допомогою передачі від покоління до покоління, впровадження страви у меню харчових закладів, майстер-класи на місцевих, обласних, всеукраїнських святах та фестивалях, співпраця з Центрами народної творчості у вигляді круглих столів, міжрегіональні фотовиставки гастропадщини з додаванням рецепту страви, видання друкованої продукції, співпраця зі СМІ, продовження вивчення сімейних кулінарних рецептів
<i>Очікуваний результат</i>	Інтеграція до єдиного загальноукраїнського простору, просування елемента до Міжнародних списків ЮНЕСКО спільно з українськими громадами/діаспорами інших країн
<i>Ресурси та кошти</i>	Місцевий та обласний бюджети, можуть залучатися кошти з інших джерел, не заборонених чинним законодавством України

Загрози елементу

Елемент нематеріальної культурної спадщини потребує негайної охорони. Постійно перебуваючи під загрозою знищення, стикаючись з викликами сьогодення, можна наголосити, що саме тепер потрібно вживати негайних заходів, які сприятимуть усуненню загроз абсолютного зникнення елементу у тому автентичному вигляді, що має Зелеківська зливанка сьогодні. До факторів, що несуть загрозу збереженню елементу нематеріальної культурної спадщини «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка», належать:

переміщення та зміна місця проживання членів громади (носіїв) у зв'язку з загостренням бойових дій в Україні та окупацією території громади, що призводить до відчуження від власної громади та її нематеріальної культурної спадщини;

асиміляція носіїв під час інтеграції на нових територіях проживання, втрата можливостей для живого спілкування між жителями громади;

економічні проблеми, які призводять до труднощів в організації заходів, пов'язаних з нематеріальною культурною спадщиною;

відсутність досвіду та напрацьованих програм спрямованих на подолання загрози знищення елементу;

поширення інформації про елемент НКС у ЗМІ та мас-медіа може спровокувати пряму загрозу переслідування та знищення жителів громади/носіїв, які залишилися на окупованих територіях;

порушення родинних зв'язків у передачі традиції між поколіннями приводить зменшення кількості носіїв традиції;

екологічні катастрофи, зміни навколишнього середовища, які вплинуть на рослинний світ, знищать рослини, які є у рецептурних складових.

**План заходів з охорони елементу нематеріальної культурної спадщини
«Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка» на 2023-2028 роки**

№ з/п	Зміст заходу	Термін проведення	Показники успішності
<i>1. Заходи щодо дослідження елементу НКС</i>			
1.1.	Долучити всіх зацікавлених членів громади до участі в конференціях, семінарах, воркшопах з питань дослідження та збереження НКС. Заходи офлайн та онлайн	2023 – 2028	Носії та зацікавлені сторони долучились до участі в конференціях, семінарах та воркшопах. За результатами проведених конференцій та семінарів сформовано перелік питань, що було розглянуто для подальшого їх вивчення
1.2.	Провести дослідження та фіксацію обряду приготування страви	2023 – 2028	Створення та поширення відео-ролику з відображенням обряду приготування страви
1.3.	Провести дослідження історичного побутування елементу НКС	2023 – 2028	В результаті проведеного дослідження сформувані чітку довідкову інформацію про історичне побутування елементу НКС на території України
<i>2. Заходи щодо збереження елементу НКС</i>			
2.1.	Організація та проведення майстер-класів приготування Зелеківської зливанки	2023 – 2028	Проведено 5 майстер-класів з приготування Зелеківської зливанки. Відбулося збільшення кількості носіїв обряду за рахунок передачі знань під час майстер-класів
2.2.	Проведення раз на рік ігрової програми з дітьми. В рамках цієї програми провести неформальні розмови про необхідність збереження та оберігання звичаїв, традицій та обрядів громади	2023 – 2028	Проведено 5 ігрових програм з дітьми. В рамках цієї програми проведено неформальні розмови про важливість збереження звичаїв, традицій та обрядів громади

3. Заходи щодо популяризації елементу НКС			
3.1.	Проведення конкурсу малюнків та виставки серед дітей «Зливанка - єднання та сила роду»	2023 – 2028	Проведено та визначено переможців конкурсу малюнків серед дітей «Зливанка - єднання та сила роду»
3.2.	Організація тематичних семінарів, заходів «Зелеківська зливанка - приклад зв'язку поколінь, збереження української самоідентичності» з ВПО, що перемістилися по території України.	2023 – 2028	Організовано та проведено зустрічі у режимі онлайн та офлайн з ВПО на базі хабів для переселенців (Старобільська громада)
3.3	Організація семінарів та тематичних заходів «Пріоритетні завдання для закладів культури та освіти Старобільського району щодо збереження елементу НКС «Зелеківська зливанка»	2023 – 2028	Проведено семінари та визначено план заходів для закладів культури та освіти Старобільського району, спрямованих на популяризацію та збереження традиції українського народу на прикладі елементу НКС «Зелеківська зливанка»
3.4	Проведення циклу тематичних заходів «Гастропадщина - сила, яка об'єднує» в хабах, які організовані для ВПО з Луганської області	2023 – 2028	Відбулися зустрічі з жителями області, проведені заходи сприяли об'єднанню навколо спільної ідейної теми
3.5.	Видати іміджевий інформаційний буклет про елемент НКС «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка»	2023 – 2028	Видано інформаційний буклет про елемент НКС «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка». Проведено презентацію буклету

3.6.	Створити сторінку у соцмережах, де будуть висвітлюватись всі проведені заходи та будуть розміщуватись анонси запланованих заходів	2023 – 2028	Створення, наповнення та розвиток сторінки у фейсбук, де будуть висвітлюватись всі заходи з популяризації елементу НКС «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка». Розміщення анонсів запланованих заходів стали можливі до реалізації після закінчення активних бойових дій
4. Співпраця зі ЗМІ. Звітвання			
4.1.	Висвітлення заходів щодо дослідження, збереження, популяризації елементу НКС в місцевих, регіональних, національних ЗМІ	2023 – 2028	Виходять друком публікації про елемент НКС «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка».
4.2.	Підготовка та презентація для громади Річного звіту щодо стану охорони елементу НКС «Обряд приготування страви «Зелеківська зливанка»	2024 – 2028	Підготовлена презентація за результатами звіту

Начальник відділу освіти, охорони
здоров'я, культури та спорту
Старобільської районної
державної адміністрації

 — Анна АДАМ